

Työ- ja elinkeinoministeriölle

kirjaamo@tem.fi

johanna.ylitepsa@tem.fi

Lausunto luonnokseen hallituksen esitykseksi laeiksi työsopimuslain 3 luvun 5 §:n ja merityösopimuslain 4 luvun 5 §:n muuttamisesta (kilpailukieltosopimukset)

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi, jossa ehdotetaan muutettavaksi työsopimuslain kilpailukieltosopimuksia koskevaa sääntelyä. Kemianteollisuus ry, Metsäteollisuus ry, Palvelualojen Työnantajat PALTA ry ja Teknologiateollisuus ry katsovat, että yrityksillä tulee jatkossakin säilyä mahdollisuus suojata liike- ja ammattisalaisuuksiaan muun muassa kilpailukieltosopimuksia käyttäen ja ettei kilpailukieltosopimuksen käyttäminen työsopimuslain mukaisen erityisen painavan syyn täytyessä saa johtaa yrityksen kannalta kohtuuttomaan tilanteeseen esimerkiksi silloin, kun kilpailukieltosopimus ei käytännössä rajoita työntekijän uudelleen työllistymistä.

Korvaustaso on ylimitoitettu

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että kaikkiin kilpailukieltosopimukseen sen kestosta riippumatta liitetään korvausvelvollisuus rajoitusajalta. Esityksen mukaan työnantajan tulee maksaa rajoitusajalta korvauksena 40% palkasta, kun kilpailurajoitus on sovittu enintään kuudeksi kuukaudeksi työsuhteen päättymisestä ja 60 % palkasta, jos rajoitusaika on yli kuusi kuukautta. Korvaus ei myöskään olisi millään tavalla vahingonkorvausluontoinen, vaan sitä maksettaisiin siinäkin tapauksessa, että työntekijälle ei aiheudu mitään vahinkoa rajoituksesta. Tällainen korvaus on täysin ylimitoitettu, voi tuottaa perusteetonta etua työntekijälle sekä perusteettomia kuluja työnantajalle.

Kilpailukieltosopimusten tekemistä on jo nyt rajoitettu siten, että sopimukselle on oltava erityisen painava syy. Sopimuksissa, joissa lain vaatima erityisen painava syy kilpailukiellosta sopimiselle täyttyy, on yleensä myös korkea palkkataso. Myös oikeuskäytännössä palkkatason on katsottu olevan yksi tekijä, jota tarkastellaan kilpailukieltosopimuksen pätevyyttä harkittaessa. Palkkataso

on korkea myös siksi, että sillä osittain myös kompensoidaan sovittua kilpailukieltoehto. Näin ollen työntekijä saa jo koko työsuhteensa ajan kompensatiota rajoitetusta mahdollisuudesta vaihtaa työpaikkaa, ja luonnoksessa esitetty korvaus tulisi vielä tämän lisäksi.

On huomioitava, että kilpailukieltoehto ei sido työntekijää, jos työsuhde päättyy työnantajasta johtuvasta syystä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kilpailukieltosopimus ja siitä lakiesityksen mukaan maksettava korvaus koskisi pääasiassa vain tilanteita, jossa työntekijä löytää uuden työn ja sen vuoksi irtisanoutuu työsuhteestaan. Hallituksen luonnoksessa esitetty rajoitusajalta maksettava korvaus ei ole esityksen mukaan millään tavalla sidottu ansionmenetykseen, vaan se tulisi maksettavaksi työntekijän muusta työstä ansaitseman palkan päälle. Näin olisi myös siinä tapauksessa, että irtisanoutunut työntekijä on löytänyt korkeampipalkkaisen työn, eikä rajoituksesta syntyisi työntekijälle ansionmenetystä tai muutakaan vahinkoa. Näin ollen korvaus ei kompensoisi mahdollisia haittoja, joita rajoitus työntekijälle voisi aiheuttaa, vaan korvaus tuottaisi perusteetonta etua siinäkin tilanteessa, että kilpailukieltoehtoon ei ole vedottu eikä siitä ole aiheutunut vahinkoa tai haittaa. Maksu tulisi olla vahingonkorvausluontoinen eikä sen sijaan sanktio lain mukaiset perusteet täyttäviin kilpailukieltosopimuksiin. Myös muissa maissa, joissa on säädetty kompensatiosta koko rajoitusajalle, kompensatiossa otetaan huomioon myös työntekijän muulla työllä ansaitsema palkka.

Palkkaa maksetaan vastapainoksi työntekijän työnantajan hyväksi tekemästä työstä. Työsuhteen päättymisen jälkeiseen aikaan ulotettava korvausvelvollisuus, joka olisi 40% tai 60% palkasta, on ylimitoitettu myös siitä syystä, että työnantaja ei saa tältä rajoitusajalta hyödykseen työntekijän työpanosta. Lisäksi palkka, josta prosenttiosuus tulisi maksaa, on ilmaistu lakiesityksessä epäselvästi. Lakiesityksen mukaan korvauksen perusteena olisi työntekijän tavanomainen palkka, jota maksettaisiin työsuhteen jatkuessa. Tällä varmaankin on tarkoitettu työntekijälle maksettavaa kiinteää palkkaa. Kiinteän esimerkiksi kuukausipalkan lisäksi saatetaan usein maksaa yhtiön tulokseen tai henkilön työpanokseen perustuvia tulos- tai voittopalkkioita, bonuksia, provisiota jne., joita ei ole työpanoksen puuttuessa perusteltua huomioida korvaussummaa määriteltäessä. Oikeusvarmuuden vuoksi nämä tulokseen perustuvat erät olisi syytä selvästi poissulkea korvauserästä.

Rajoitusajalta maksettava korvaus pitäisi myös jättää sopimuksenvaraiseksi. Kompensatio voisi kuitenkin olla sillä tavalla lainsäädännöllä raamitettu, että sen pitäisi olla olosuhteisiin nähden kohtuullinen.

Kilpailukieltoehdon irtisanominen

Lakiesityksessä on hyvää työnantajan mahdollisuus kilpailukieltoehdon irtisanomiseen, koska tilanteet voivat muuttua työsuhteen aikana. Irtisanomismahdollisuus tulisi kuitenkin ulottaa myös siihen hetkeen, kun

kilpailukieltosopimukseen vetoaminen on ajankohtaista, eli silloin kun työntekijä on irtisanoutunut ja työsuhde on päättymässä. Työnantajan tulisi voida vielä irtisanomisajan tarkastella tarvitseeko se kilpailukieltosopimusta vai ei. Vasta tällä hetkellä työnantaja voi muodostaa realistisen kuvan siitä, onko työnantajan laillisten intressien tarvitsema suoja ja suojasta maksettava korvaus tasapainossa.

Esityksen mukaan työnantaja voisi irtisanoa kilpailukieltosopimuksen irtisanomisaikaa noudattaen. Irtisanomisaika olisi esityksen mukaan sama kuin kilpailukieltosopimuksen kesto. Kilpailukiellolla suojataan työnantajan intressejä, joten työnantajan pitäisi pystyä luopumaan suojastaan välittömin vaikutuksin ilman irtisanomisaikaa, koska silloin kilpailukiello ei myöskään rajoita työntekijän mahdollisuuksia työllistyä muualle. Kilpailukiellosta maksettava korvaus ei voi olla sama siinä tilanteessa, että työnantaja haluaisi luopua rajoituksesta, kuin siinä tilanteessa, että työnantaja haluaa pitää kilpailukiellosta kiinni.

Irtisanomisajan määrittäminen saman pituiseksi ajaksi kuin kilpailukieltosopimus on tehty, voi lisäksi johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin. Jos työntekijän kanssa on sovittu esimerkiksi vuoden kilpailukiellosta, työnantajan pitäisi pystyä vuotta aikaisemmin ennakoimaan onko kilpailukieltosopimukseen vetoamiselle vuoden päästä tarvetta. Tilanteet voivat muuttua hyvinkin nopeasti, eikä sellaista työnantajaa varmastikaan ole, joka pystyisi vuotta aikaisemmin arvioimaan, pystyisikö se vapauttamaan henkilön kilpailukiellosta.

Lakimuutoksen voimaantulo

Esitetyn lakimuutoksen ehdotetaan koskevan myös nykyisiä, ennen lain voimaantuloa tehtyjä kilpailukieltosopimuksia. Kemianteollisuus ry, Metsäteollisuus ry, Palvelualojen Työnantajat PALTA ry ja Teknologiateollisuus ry katsovat, että ehdotetun kilpailukieltosopimuksesta maksettavan korvauksen tulisi koskea vain lain voimaantulemisen jälkeen tehtyjä kilpailukieltosopimuksia. Tällöin työnantaja pystyisi huomioimaan kilpailukieltosopimuksesta aiheutuvan ylimääräisen kustannuksen jo henkilön palkkausvaiheessa. Jälkikäteen tällaista ei pysty huomioimaan.

Vientiyritysten kansainvälisestä kustannuskilpailukyvystä on pidettävä huolta, eikä laillisin perustein tehdyillä kilpailukieltosopimuksilla tule nostaa työn hintaa perusteettomasti, eikä varsinkaan jälkikäteen siten, ettei työnantaja pysty vaikuttamaan ylimääräisiin kustannuksiin esimerkiksi palkkausta harkitessaan.

Esitetty lakimuutos johtaa palvelualoilla ja vientiteollisuudessa palkkakustannusten nousuun ja heikentää kilpailukykyä. Lakimuutos saattaa myös vähentää yritysten innovaatioaktiivisuutta ja vaikuttaa siten negatiivisesti talouskasvuun.

KEMIANTEOLLISUUS RY
METSÄTEOLLISUUS RY
PALVELUALOJEN TYÖNANTAJAT PALTA RY
TEKNOLOGIATEOLLISUUS RY

LAUSUNTO

22.5.2020

Kunnioitavasti

KEMIANTEOLLISUUS RY

Minna Etu-Seppälä, Johtaja, Työelämä

METSÄTEOLLISUUS RY

Jyrki Hollmén, Työmarkkinajohtaja

PALVELUALOJEN TYÖNANTAJAT PALTA RY

Kaj Schmidt, Johtaja, Työmarkkinat

TEKNOLOGIATEOLLISUUS RY

Minna Helle, Työmarkkinajohtaja